

TOELICHTING op aanvraagformulier ontheffing Wet natuurbescherming – bescherming van planten en dieren

Algemene aanwijzingen

Deze toelichting geeft achtergrondinformatie over wat er in het in de titel genoemde aanvraagformulier wordt gevraagd. Het gaat om activiteiten als ruimtelijke ontwikkelingen zoals renovatie, beheer, kappen van bomen, opvang van beschermde dieren, onderzoek en onderwijs waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd als bedoeld in artikel 3.1, 3.2 lid 6, 3.5, 3.6 lid 2, en/of 3.10 van Wet natuurbescherming (Wnb). Onderstaand wordt de indeling en de nummers van de vragen van het door GS vastgestelde aanvraagformulier aangehouden.

1. Algemene gegevens

Dit onderdeel omvat de vraag naar algemene gegevens over de aanvrager (initiatiefnemer, 1.1) en de eventuele adviseur (contactpersoon, 1.2).

Voor de activiteit wordt gevraagd om een naam van de ontwikkeling(1.3), deze aanduiding zal in de verdere procedure worden aangehouden. De precieze locatie (1.4) kan als beschrijving worden opgenomen of via het digitale formulier op kaart worden aangegeven. Indien in het plangebied verschillende werkzaamheden op specifieke locaties plaatsvinden, dient dit ook op een gedetailleerde, los bijgevoegde, kaart inzichtelijk gemaakt te worden.

Vraag 1.5 geeft een standaard indeling van type activiteiten. U kunt hier meerdere opties / combinaties aangeven indien dit aan de orde is of, zo nodig, een 'overige' activiteit aangeven. Hierbij wordt gevraagd om een samenvatting van de activiteit en de relatie met de verbodsbepalingen. Mogelijk is dit onderdeel van een Quickscan of Natuurtoets die als bijlage bij het aanvraagformulier gevoegd kan worden, die bijlage wordt dan tevens gezien als het 'activiteitenplan' zoals in dit formulier aangeduid. Geef in het aanvraagformulier de verwijzing aan naar het onderdeel (paragraaf of pagina) van de bijlage waarin het betreffende deel is beschreven.

Samenvatting activiteit en relatie verbodsbepalingen (1.5)

Om te kunnen bepalen welke verbodsbepalingen worden overtreden, dienen de uit te voeren activiteiten concreet te zijn en uitgebreid te worden omschreven in het activiteitenplan. De mate van detail hangt af van het type activiteit en de mate waarin verbodsbepalingen overtreden worden en wat de invloed kan zijn op de staat van instandhouding van aanwezige soorten. Van belang hierbij is een beschrijving van:

- de aard van het gebied waar de activiteit gaat plaatsvinden, met een korte kenschets met bij voorkeur enkele foto's en inzicht hoe het gebied nu gebruikt wordt en welke activiteiten waar gaan plaatsvinden;
- de (verschillende) activiteiten met beschrijving van, indien aan de orde, de aanlegfase (bouwrijp maken, bomen kappen, sloten dempen, sloop gebouwen, opspuiten zandlichaam) en de eind- of gebruiksfase (vb. hotel, woonwijk, fietspad). Ook de indirecte effecten, bijvoorbeeld extra verkeersbewegingen, dienen genoemd te worden. Ook de wijze van uitvoering (vb. aanleg damwand, bronbemaling of wijze van baggeren of maaien) is hierbij relevant. De focus dient te liggen op de activiteiten waarbij het overtreden van verbodsbepalingen aan de orde kan zijn. Daarvoor dient ook al de relatie te worden gelegd met de aan- of afwezigheid van beschermde soorten en de functies van het gebied voor die soorten.¹ Indien maatregelen op dusdanige wijze worden genomen dat effecten worden voorkomen, is het verbod voor die soort niet aan de orde. Neem die maatregelen dan mee als onderdeel van de beschrijving van de activiteit. Ook werkzaamheden die in het kader van de algemene zorgplicht worden uitgevoerd kunnen onderdeel zijn van de activiteit. In de praktijk wordt bijvoorbeeld veel volgens een 'ecologisch werkprotocol' gewerkt.

De periode waarin de activiteit plaatsvindt, wordt onder 1.6 gevraagd. Van belang hierbij is de doorlooptijd (start- en einddatum). De periode waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd kan bepalend zijn of een

¹ Deze informatie wordt later in het formulier gevraagd en is bepalend voor het al dan niet overtreden / aan de orde zijn van verbodsbepalingen. De informatie kan onderdeel zijn van een bijlage, in het aanvraagformulier aangeduid als activiteitenplan maar deze heeft in de praktijk ook regelmatig een titel als Quickscan of Natuurtoets.

verbodsbepaling wordt overtreden. Bijvoorbeeld dezelfde type werkzaamheden kunnen in het ene seizoen wel en in het andere seizoen niet leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen. Via 1.7 kan indien gewenst gemotiveerd worden afgegeven voor de periode waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd. In dat geval dient deze periode / mogelijke effecten dan ook in de effectbeoordeling meegewogen te worden.

Werken volgens gedragscode

Indien aantoonbaar wordt gewerkt volgens een geldige en door het Rijk goedgekeurde gedragscode², kan dit een vrijstelling van ontheffingsplicht geven voor bepaalde werkzaamheden. Niet alle goedgekeurde gedragscodes hebben betrekking op soorten die onder de oude regelgeving beschermd waren en zijn daarmee niet vanzelfsprekend ook toereikend voor eventueel aanwezige nieuw beschermde nationale soorten.³ Geef onder 1.8 aan of er wordt gewerkt volgens een gedragscode en zo ja, volgens welke gedragscode en voor welke soorten. Deze soorten zijn dan geen onderdeel van de ontheffingaanvraag en hoeven onder vraag 2 dan niet meegenomen te worden.

Geef onder 1.9 aan of eerder een ontheffing of omgevingsvergunning is afgegeven voor het onderdeel soorten, bijvoorbeeld als u een aanvullende ontheffing voor andere soorten aanvraagt. Het dient hierbij om dezelfde werkzaamheden/ activiteiten te gaan. De soorten waar die ontheffing/vergunning op toe ziet, hoeven onder 2 niet nogmaals meegenomen te worden.

2. Aanwezige beschermde soorten

Van belang is dat u in beeld brengt welke beschermde soorten binnen de invloedssfeer van uw activiteit aanwezig zijn. Houd hierbij rekening met het feit dat u de volgende soorten buiten beschouwing kan laten:

- Soorten die niet beschermd zijn volgens de Wet natuurbescherming (hiervoor geldt wel de algemene zorgplicht);
- Bepaalde activiteiten, veelal in het kader van onderzoek en onderwijs, of beschermde soorten die zijn vrijgesteld voor de activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud zoals vastgelegd in de Interim omgevingsverordening⁴;
- Beschermde soorten waarop volgens een onderbouwing bij uw initiatief, bijvoorbeeld dankzij het treffen van bewezen effectieve maatregelen, geen negatieve effecten plaatsvinden en dus overtreding van een verbodsbepaling niet aan de orde zal zijn;
- Indien u de werkzaamheden uitvoert volgens een goedgekeurde gedragscode (zie 1.8), geldt een vrijstelling voor de betreffende soort(en) en is hier geen ontheffing voor nodig.

Er zijn activiteiten waarbij de aanvraag betrekking kan hebben op soortgroepen in plaats van specifieke soorten, zoals opvang van inheemse diersoorten of onderzoek naar soortgroepen. Geef dit dan met een toelichting in of in een bijlage bij het aanvraagformulier aan.

3. Soorten en verbodsbepalingen

Zie ook de toelichting onder 2. voor het bepalen van welke soorten relevant zijn. Geef in deze tabel per soort aan welke verbodsbepaling of -bepalingen overtreden worden en waar de ontheffing voor wordt aangevraagd. Voor vogels zijn per definitie de verbodsbepalingen vanuit de Vogelrichtlijn⁵ aan de orde (art 3.1) en hoeft alleen binnen dat regime de verbodsbepaling te worden aangekruist (ook als vogels mogelijk tevens voorkomen op de bijlagen van Bern/Bonn). Onder 3.2 wordt naar de ecologische inventarisatie gevraagd: het veldonderzoek dat heeft plaatsgevonden naar de aan- danwel afwezigheid van soorten.

Ecologisch deskundige

Onder een deskundige in relatie tot ecologisch onderzoek wordt verstaan een persoon die in een bepaalde

---

² Zoals vastgelegd in artikel 3.31 van de Wet natuurbescherming voor nieuwe gedragscodes en artikel 9.6 lid 5 als overgangsbepaling voor reeds goedgekeurde gedragscodes voor inwerkingtreding van de wet.

³ In de bijlage bij de Wet natuurbescherming staan de andere (nationale) soorten benoemd die vallen onder de verbodsbepalingen vanuit artikel 3.10. Deze lijst van soorten verschilt van de nationale soorten die werden beschermd onder de Flora- en faunawet. Qua soorten die vallen onder de internationale verdragen (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, bijlagen bij de verdragen van Bonn en Bern – paragraaf 3.1 en 3.2 van de wet) verandert de nieuwe wet niets.

⁴ De Interim omgevingsverordening van Provincie Noord-Brabant is te vinden via: www.brabant.nl

⁵ Bepaalde vogels staan zowel op de bijlagen van de verdragen van Bonn en Bern én vallen onder de Vogelrichtlijn. In die gevallen dient alleen ontheffing te worden aangevraagd vanuit het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 en/of 3.2) zoals in de tabel voor vogels onder vraag 3 weergegeven.

situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie.

Hij/zij voldoet aan een of meer van deze punten:

- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten of een door ervaring opgedane gelijkwaardig niveau;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de Nederlandse organisaties als de Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen, en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

De vraag bij 3.2 naar wanneer de inventarisatie heeft plaatsgevonden ziet toe op de actualiteit van de inventarisatiegegevens. In geval van Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten mag het veldonderzoek niet ouder zijn dan drie jaar. In overige gevallen geldt een periode van 5 jaar.

Voor de resultaten van het onderzoek (3.2) en het kunnen aantonen van de aan- danwel afwezigheid van soorten is het van belang om in de samenvatting te beschrijven:

- op welke wijze⁶ het onderzoek heeft plaatsgevonden. Let op dat het veldonderzoek plaatsvindt in de geschikte tijd van het jaar. Indien voorkomende beschermde soorten niet jaarrond aanwezig (kunnen) zijn, geef dan aan in welke periode van het jaar ze wèl aanwezig zijn;
- Voor een eerste (gemotiveerde⁷) uitsluiting van beschermde soorten kan gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld www.natuurloket.nl (bevat de toegang tot de Nationale Databank Flora en Fauna), ecologische databanken van sommige gemeenten, literatuuronderzoek, verspreidingsatlassen, gegevens van terreinbeherende organisaties en van plaatselijke en landelijke natuurwerkgroepen etc.;

Voor de ecologische inventarisatie die als bijlage bijgevoegd dient te worden is verder van belang rekening te houden met:

- Het in beeld brengen van de (vaste) rust- of plaatsen van aangetroffen beschermde soorten, voor zover die aanwezig zijn. Hiertoe worden locaties gerekend als jaarrond beschermde nesten⁸, kraamkolonies, vaste voortplantingslocaties en vaste overwinteringsplaatsen en zomerverblijven, afhankelijk van de soort;
- Uit de gegevens moet kunnen worden afgeleid wat de betekenis of functie van het gebied is voor de (populatie van de) soort (b.v. voortplantingsbiotoop, overwinteringsbiotoop, paarverblijven, migratieroutes, zomerverblijven, zomerbiotoop etc.). De Habitatrichtlijn is gericht op het waarborgen van de ecologische functionaliteit van voortplantings- en rustplaatsen, dat wil zeggen het verzekeren dat deze plaatsen een diersoort alle elementen blijven bieden die nodig zijn om zich succesvol te kunnen voortplanten of om te rusten. De Vogelrichtlijn is onder meer gericht op het waarborgen van de ecologische functionaliteit van nestplaatsen van vogels, dat wil zeggen het

---

⁶ Indien er ten aanzien van de diersoort waarvoor ontheffing wordt gevraagd geen factsheet of soortenstandaard beschikbaar is, kan gebruik worden gemaakt van andere voorhanden zijnde literatuur en informatie over te hanteren onderzoeksmethoden. Bijvoorbeeld via de websites van particuliere gegevensverzamelende organisaties als SOVON (vogels), de Zoogdiervereniging, RAVON (herpetofauna en vissen), de Vlinderstichting (vlinders en libellen), EIS-Nederland (ongewervelden i.h.a.), Stichting Anemoon (flora en fauna van de zee) en Floron (planten).

⁷ Afwezigheid van beschermde soorten op basis van bestaande gegevens, anders dan eigen onderzoek, kan vaak alleen worden vastgesteld als uit die gegevens overduidelijk blijkt dat het plangebied ver buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van een beschermde soort is gelegen of wanneer geschikt habitat ontbreekt. Is geschikt habitat aanwezig en ligt het plangebied binnen het reguliere verspreidingsgebied, dan is gericht veldonderzoek verplicht.

⁸ Hier vallen bijvoorbeeld de nesten onder die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (bv de Steenuil). Maar ook nesten van bepaalde koloniebroeders (bv Roek, Gierzwaluw en Huismus) en nesten van vogels, niet zijnde koloniebroeders (bv Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk), die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop, vallen hieronder. Deze lijst met nadere uitwerking en toelichting is via het RVO danwel BIJ12 beschikbaar. PM LINK? – ZIE ZH pg 14.

verzekeren dat deze nestplaatsen de betreffende vogels alle elementen blijven bieden die nodig zijn om succesvol te broeden en hun jongen groot te kunnen brengen. U kunt hierbij denken aan essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden, die van belang zijn voor de instandhouding en het als zodanig kunnen blijven functioneren van de soort op populatieniveau.

4. Belangen en doel

Een ontheffing kan alleen verleend worden indien de activiteit nodig is op grond van een in de wet genoemde belang. In de wet worden deze belangen per beschermingsregime bepaald. Ga na voor welke soorten de ontheffing wordt aangevraagd, onder welk beschermingsregime deze soorten vallen en geef daarbij aan (4.1) en motiveer (4.2) het daarvoor in de wet benoemde belang van de activiteit.

Er kunnen verschillende belangen van toepassing zijn, omdat de soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd onder verschillende beschermingsregimes kunnen vallen. Bijvoorbeeld de aanleg van een weg kan in het belang van de Volksgezondheid (belang vanuit de Vogelrichtlijn), kan een andere dwingende reden van groot openbaar belang omvatten (belang vanuit de Habitatrichtlijn) en kan in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden zijn (belang in kader van overige soorten). Kruis daarom alle belangen aan die van toepassing zijn op de activiteiten en neem deze mee in de motivatie.

Het belang dient overtuigend te worden aangetoond en kenbaar (en dus expliciet) worden afgewogen tegen het belang van het behoud (van het leefgebied) van de soort. De onderzoeksrapporten om het belang aan te tonen moeten actueel zijn en een gedetailleerd inzicht bieden in de onderzoeksgegevens die aan de resultaten van het onderzoeksrapporten ten grondslag liggen.⁹

5. Andere bevredigende oplossing (alternatieven)

Voor het verkrijgen van een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen is het noodzakelijk dat is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is. Dit betekent dat u voor alle beschermde soorten waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd, aangetoond dient te worden dat er geen alternatief is voor de voorgenomen activiteit, die geen of minder negatieve effecten heeft voor de betreffende soort(en).

Het alternatievenonderzoek dient zowel gericht te zijn op de locatieafweging als op de inrichtings- en uitvoeringsalternatieven (waaronder werkwijze en planning van de werkzaamheden). Hierbij gemaakte afwegingen moeten goed worden onderbouwd. Afwegingen op basis van financiële of bestuurlijke wenselijkheid zijn niet automatisch voldoende. Wel geldt het proportionaliteitsbeginsel: indien de effecten zeer beperkt, tijdelijk en/of zelfs positief van aard zijn, zal dit criterium minder motivatie vragen.

6. Mitigatie

Naast het voorkomen van effecten en daarmee het overtreden van verbodsbepalingen (zoals gevraagd onder 1.5) als onderdeel van de activiteit, is het mogelijk om aanvullende maatregelen te nemen om effecten te minimaliseren. Deze extra maatregelen kunnen volgen uit de alternatievenafweging (onder 5) en bijbehorende onderbouwing. Indien dergelijke mitigerende maatregelen aan de orde zijn, neem ze dan op in de tabel (6.2) of verwijst naar de bijlage waarin deze staan uitgewerkt.

7. (Gunstige) staat van instandhouding

Naast het voldoen aan een 'wettelijk belang' (4) en het ontbreken van alternatieven (5) is een derde voorwaarde voor ontheffingverlening dat de activiteit 'geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding' van de betreffende (populatie van de) soort. Bij deze afweging gaat het niet meer om individuen maar om de populatie van een soort in een gebied. In het geval van de soorten die vermeld staan op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn wordt de afweging van de gunstige staat van instandhouding op populatieniveau gemaakt. Bij de overige soorten wordt de afweging op soortniveau gemaakt.

Onderzocht dient te worden hoe de aanwezige (populaties van) beschermde soorten gebruik maken van het gebied: planten ze zich er voort, verblijven ze er alleen in de winter, is het een enkel exemplaar of is er een populatie aanwezig? Onderzocht dient te worden of de "gunstige staat van instandhouding" in het geding komt door de uit te voeren werkzaamheden. Hiervoor zal de aanvrager moeten aangeven hoe (de

⁹ ABRvS 16 juli 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AH9872 en ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:425

populaties van) de soorten het betreffende gebied gebruiken, of er sprake is van populaties die deel uitmaken van een netwerk of dat er sprake is van geïsoleerde populaties en hoe de regionale en landelijke trend van de soorten is. Daarnaast moet bekend zijn welke effecten de voorgenomen activiteiten en werkzaamheden hebben op de kwaliteit en de oppervlakte van het leefgebied van (de populaties van) de soorten. Hulpmiddelen hiervoor zijn de Soortendatabase¹⁰ en de Effectenindicator¹¹. Daar is onder 'Soorten' ook voor een groot aantal strikt beschermde soorten soortinformatie te vinden.

---

¹⁰ Link: <http://mineleni.nederlandsesoorten.nl/soorten>

¹¹ Link: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorsoorten.aspx?subj=soorten>